

In gesprek met
kunst van Ans
Zuyderhoudt

Voorwoord

Ronald Meester

In gesprek zijn

Jan Halin

Denken over
activisme bij de
Ekklesia

Rob van den Boom

Overpeinzingen
rondom vrouwen
en de Ekklesia

Wim Kuin

1. Voorwoord

- Ronald Meester

De Leidse Ekklesia viert in 2020 haar 50-jarig jubileum. In dat kader organiseert de Kunstcommissie een expositie van het werk van Ans Zuyderhoudt. Ans overleed onverwacht in 2018 en liet een omvangrijk en imposant oeuvre na van grafiek, tekeningen, fotografische en textiele werken. Een aantal jaren was zij actief binnen de Leidse Ekklesia o.a. als bestuurslid van de katholieke studentenparochie en voor de kindernevendiensten.

In deze brochure reflecteren wij op de persoon van Ans zoals wij haar zien en op haar kunst. De kunst van Ans Zuyderhoudt is rijk en gelaagd. Wij willen zo de gedachtenis aan Ans Zuyderhoudt levend houden.

Op de begane grond van galerie Amber hangt het werk van Ans. Op de eerste etage hangt naast werk van Ans, artistiek werk van Wim Kuin, Rob van den Boom en Jan Halin. Wim reageert op het thema 'vrouw', Rob op 'activisme' en Jan gaat in op 'in het gesprek zijn' in leven en werk.

Michael van Hoogenhuyze omschreef Ans als kunstenaar tijdens de crematieplechtigheid op de volgende manier:

“Ans was een ontdekkingsreiziger. Ze maakte nieuwe werelden uit foto's en impressies. Die bewerkte ze tot grafiek in ingewikkelde grafische experimenten. Er kwamen landschappen en fragmenten uit. Beelden op het grensgebied van herkenbare landschappen en abstracte vormen. Daarbij zocht Ans steeds naar een volgende stap. Je kunt een prent maken die mooi is. En zo kun je mensen bij een eerste kennismaking met het werk gelukkig maken. Maar er is nog een vervolgstap te zetten. Het landschap wordt dan dreigend en onherbergzaam, de prenten tonen een overweldigende wereld, die voortdurend in beweging is. Ans zorgde er voor dat die twee elementen, schoonheid enerzijds en diepgang vervuld van dreiging anderzijds, in evenwicht waren. Zo kon je doordringen zijn van het raadsel van de schepping en je er toch mee verzoenen.”

Met dank aan Gerard en Lea Zuyderhoudt voor alle ondersteuning, Christiaan van Tol voor de inrichting van de expositie en Galerie Amber voor de gastvrijheid.

2. In gesprek zijn

- Jan Halin

Ans komt uit een katholiek gezin en raakte in de jaren 60 steeds meer doordrongen van de waarde van wat later de oecumene is gaan heten. Zo kwam ze terecht bij de Studentenekklesia Leiden, toendertijd een voorhoede gemeenschap op het gebied van oecumene. Hoe vieren we de rijkdom van de verschillende tradities, waaronder ook atheïsme, gegeven de ruimte

die de oorspronkelijk kerken gaven? Vooral in het gesprek met bisdom Rotterdam leidde dat tot wrijving over de vrije koers van de katholieke studentenpastores als Jan van Well, Henk van Breukelen en Jac van der Hoeven. Ans heeft jarenlang deel uitgemaakt van één van de gesprekskringen van Henk van Breukelen. Bij een aantal pastores hangt werk van haar thuis. Ans was geraakt door de bevrijdingstheologie en verdiepte zich erin. Het was een complexe tijd. In mijn beleving was het een periode waarin de grote verhalen plaats maakten voor een veel meer gefragmenteerde wereld van mensen op zoek naar een spirituele gemeenschap.

Zoals ik het zie weerspiegelt Ans' kunst die gefragmenteerde wereld maar of dat voor Ans zo was blijft raden.

Soms weet je niet waar de woorden over iemands werk vandaan komen maar blijven ze je wel bij. Als ik naar haar werk kijk zie ik *“Landschappen niet duidelijk herkenbaar als landschap, een gelaagde wereld waarin schoonheid en dreiging botsen en nieuwe werelden oproepen.”*

De natuur met haar voortdurende cycli beschreef ze zelf als één van haar voornaamste inspiratiebronnen. Haar titel Pantha Rhei: *Alles is in beweging* spreekt

boekdelen. Maar verwees ook graag naar de woorden van Octavio Paz: *“Alles kon ik gebruiken: de schrijfsels van de wind, die van de vogels, het water, de stenen.”*

Ik zou graag willen zeggen: ontdek in haar werk de beeldtaal van de natuurobservaties: de grillige vormen van water, licht, vuur en aarde.

3. Denken over activisme bij de Ekklesia

– Rob van den Boom

Niet op alle vormen van maatschappelijke betrokkenheid kun je een vinger leggen. Je kunt stelling nemen en keuzes maken zonder dat het als het ware ‘in de notulen terecht komt’. Je vinger leggen op activisme zowel van Ans als van al die anderen die zich voor de ecclesia hebben ingezet is dan ook niet altijd eenvoudig.

Jarenlang ondersteunde Ans de ‘kinderkerk’, het speciale programma voor de kleine en grote kinderen op zondag. Ans was met teksten bezig, en kreeg de kinderen in gesprek maar werkte ook veel met materiaal. Niet alleen denken of praten maar ook maken.

Die kinderactiviteiten gebeurde vaak op het centrum RAP100. De kinderen regisseerden zelf het kerstspel, wat Ans begeleidde. Toen iemand stelde dat een kind met down niet de hoofdrol zou kunnen spelen, terwijl dat kind dat zo graag wilde, reageerde Ans dat dan het hele kerstspel geen zin heeft.

Er waren jaren waarin de Ekklesia haar aanhang opriep tot deelname aan grote landelijke demonstraties (tegen de kernwapens, tegen de Vietnam oorlog). Dat wil niet zeggen dat iedereen daaraan mee deed. De ruimte voor actie en de ruimte om daarin juist zelf je

keuzes te maken, dat is iets waarvan we nu denken dat dat een van de dingen zijn die breekbaar en van grote waarde zijn.

Haar activisme was vooral op een persoonlijke manier hulp bieden, één op één, oppakken wat op je pad komt.

4. Overpeinzingen rondom vrouwen en de Ekklesia

– Wim Kuin

Het is bijzonder hoe iemand opeens een voorbeeld voor je kan worden. Een jaar lang ben ik met regelmaat langs geweest bij Lea (dochter) en Gerard (echtgenoot) en heb ik mij bezig gehouden met deze expositie.

Vanwege de corona-crisis was het tot zeer kort geleden niet duidelijk of de tentoonstelling überhaupt door zou gaan, maar het was ook op andere vlakken niet simpel. Maar ik heb het gevoel dat ik Ans beter heb leren kennen dan in de jaren dat ik met haar samenwerkte in kunstenaarsvereniging Ars.

Zij is een kunstenaar die steeds weer zoekt naar nieuwe technieken. In alle vormen van 'uitproberen' schuilt de weg naar een nieuw en verrassend werk.

In het geweven raam zit een vrouw, prachtige kleuren en een sterk beeld. Een probleem is dat we nergens een titel kunnen vinden; we weten dat het een vrouw is die we nu een sekswerker zouden noemen. Belangrijk is dat we wel weten dat deze vrouw voor Ans in de eerste plaats mens is.

Jac van der Hoeven kreeg bij het overlijden van zijn eerste vrouw een werk met vergelijkbare mooie paarse tinten. Ik liet mij hierdoor inspireren en maakte het

werk: *“Maria, moeder van altijddurende bijstand, bid voor ons”*. Of Ans het werk mooi zou vinden durf ik niet te zeggen.

In mijn gesprekken over Ans vroeg ik naar haar rol en betekenis voor de Ekklesia. Dit was naar aanleiding van werk, dat anderen bekend is maar voor mij nieuw. Zo hing op haar crematie een prachtig wandkleed, gemaakt voor gebruik tijdens de diensten van de Ekklesia. Het was door een dierbare vriendin meegebracht.

Gaandeweg ontdekte ik meer werk van Ans Zuyderhoudt. In de spreekkamer van Rap 100 hingen druksels en bij Jac van der Hoeven thuis zijn ook twee werken van haar. En bij Rob van den Boom in de woonkamer kwam ik ook een Ans Zuyderhoudt tegen.

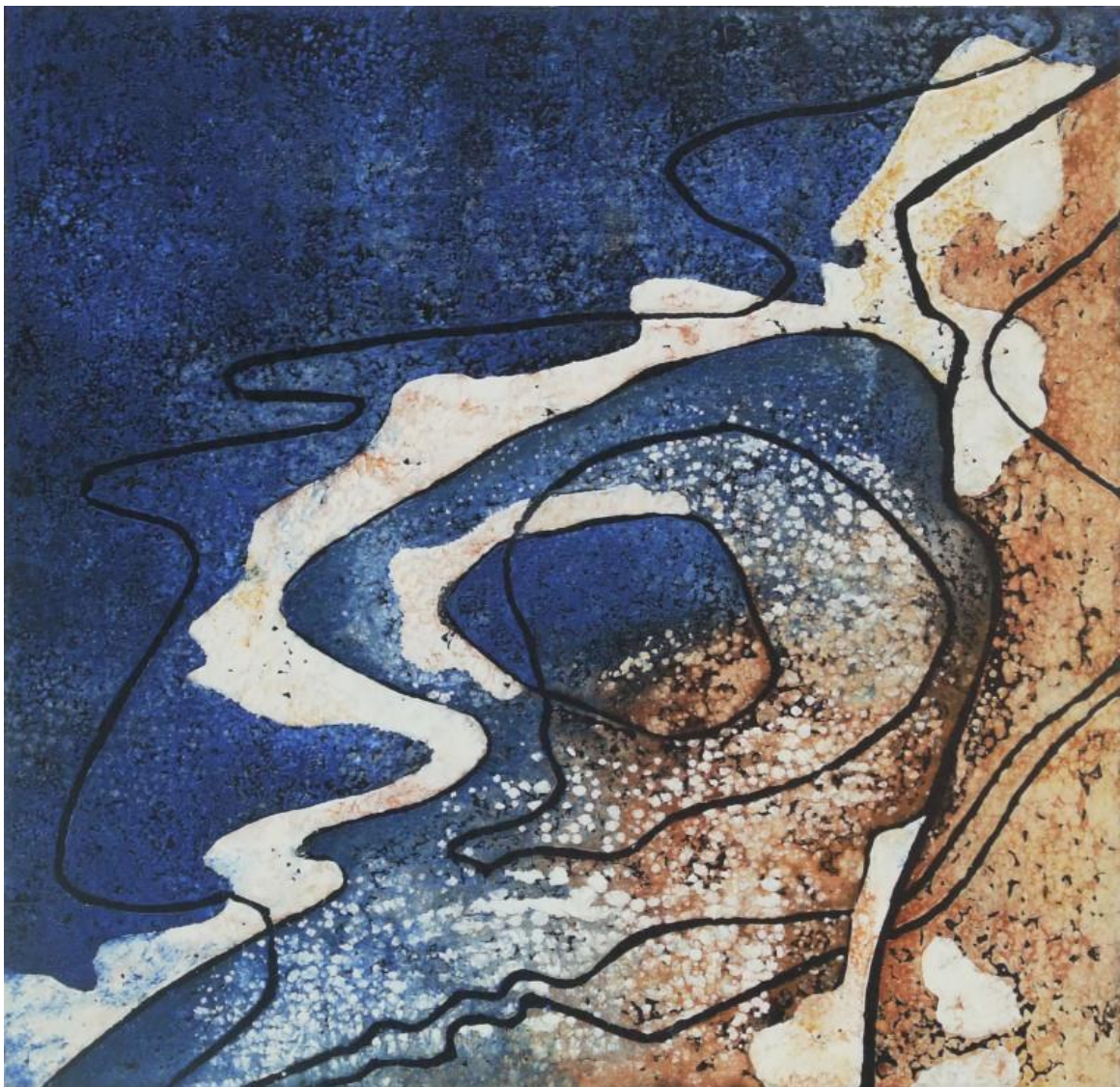
Ondertussen wordt de geschiedenis van de Ekklesia beschreven in het jubileumboek. Een voorproefje uit dat boek, een citaat uit het hoofdstuk:

Turven tijdens de preek

“Tijdens de normale LSE-diensten hield de vrouwengroep bij hoe vaak er in de overdenking aan mannen gerefereerd werd in plaats van aan mannen en vrouwen, of vrouwen alleen, en werd er kritisch gekeken naar de liedteksten. Eén oud-lid van de vrouwengroep herinnert zich nog levendig dat er

discussie was over een liedtekst van Huub Oosterhuis, die geen aandacht zou besteden aan de vrouwelijke ervaring.”

Ik vroeg Gerard of Ans ook had mee gedaan met het turven? *“Zeker niet, zij was meer van het directe helpen van mensen die in moeilijkheden waren”.*

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100,
2311GA, Leiden

www.ekklesialeiden.nl

september 2020